

UDK:316.64

KLINIK PSIXOLOGIYA

Mirzo Ulug`bek nomidagi O`zbekiston milliy universiteti
ijtimoiy fanlar fakulteti psixologiya (faoliyat turlari bo`yicha)
yo`nalishi 2-kurs magistri

Qodirova Ozodaxon Musajon qizi

Telefon raqami:936463286

Annotatsiya

Klinik psixologiya - bu shaxslar, juftliklar, oilalar va guruhlar uchun uzluksiz va keng qamrovli aqliy va xulq-atvor salomatligini ta'minlaydigan psixologik mutaxassislik; idoralar va jamoalar bilan maslahatlashish; o'qitish, o'qitish va nazorat qilish; va tadqiqotga asoslangan amaliyot. Bu keng ko'lamlı mutaxassislik bo'lib, u aqliy va xulq-atvor salomatlik muammolarining keng doirasini ko'rib chiqadi va psixologiya doirasidagi va undan tashqaridagi keng ko'lamlı fanlardan bilim va ko'nikmalarning kompleksligi va integratsiyasi bilan ajralib turadi. Klinik psixologiyaning ko'lami barcha yoshdagilarni, ko'p xilma-xillikni va turli xil tizimlarni qamrab oladi.

Kalit so`zlar: kilinik psixologiya, predmeti, subyektı, obyektı

Asosiy qism

Klinik psixologiya - bu ruhiy kasalliklar, g'ayritabiiy xatti-harakatlar va psixiatrik muammolarni baholash va davolash bilan shug'ullanadigan psixologiya bo'limi. Ushbu psixologiya ixtisosligi murakkab ruhiy salomatlik muammolarini kompleks davolash va davolashni ta'minlaydi. Jismoniy shaxslarni davolashdan tashqari, klinik psixologiya ham juftliklar, oilalar va guruhlariga qaratilgan.

Klinik psixologiya tarixi: Klinik psixologiya sohasidagi dastlabki ta'sirlar avstriyalik psixoanalit Zigmund Freydning ishlarini o'z ichiga oladi. U birinchilardan bo'lib ruhiy kasallik bemor bilan suhbatlashish orqali davolash mumkin bo'lgan narsa ekanligi haqidagi fikrga e'tibor qaratdi va bu uning nutq terapiyasi yondashuvini ishlab chiqish bo'lib, ko'pincha klinik psixologiyaning eng dastlabki ilmiy qo'llanilishi sifatida tilga olinadi. Amerikalik psixolog Lightner Witmer 1896 yilda birinchi psixologik klinikani ochdi va o'rganishda nuqsonlari bo'lgan bolalarga yordam berishga alohida e'tibor qaratdi. "Klinik psixologiya"

atamasini 1907 yilgi maqolada birinchi marta kiritgan ham Vitmer edi. [Vilgelm Vundtning](#) sobiq talabasi Vitmer klinik psixologiyani "o'zgarishlarni rag'batlantirish maqsadida kuzatish yoki eksperiment o'tkazish orqali shaxslarni o'rganish" deb ta'riflagan. 1914 yilga kelib, Qo'shma Shtatlarda klinik psixologiyaga bag'ishlangan 26 ta boshqa klinikalar tashkil etildi. Bugungi kunda klinik psixologiya eng mashhur [kichik sohalardan](#) biri va psixologiyadagi eng katta bandlik sohasidir. Jahon urushlari davridagi evolyutsiya: Klinik psixologiya Birinchi jahon urushi davrida yanada mustahkamlandi, chunki amaliyotchilar psixologik baholashning foydaliligini ko'rsatdilar. 1917 yilda Amerika Klinik Psixologiya Assotsiatsiyasi tashkil etildi, garchi u ikki yildan so'ng [Amerika Psixologik Assotsiatsiyasi](#) (APA) tashkil etilishi bilan almashtirildi. [Ikkinchi Jahon urushi paytida klinik psixologlar o'sha paytda qobiq zarbasi deb nomlanuvchi, hozirda travmadan keyingi stress buzilishi](#) (PTSD) deb ataladigan narsalarni davolashda yordam berish uchun chaqirilgan. Mutaxassislarning g'amxo'rlikka muhtoj bo'lgan ko'plab qaytib kelgan faxriylarni davolashga bo'lgan talabi bu davrda klinik psixologiyaning o'sishiga yordam berdi. 1940-yillarda Qo'shma Shtatlarda rasmiy klinik psixologiya darajasini taklif qiladigan dasturlar yo'q edi. AQSh faxriylar ma'muriyati bir nechta doktorlik darajasidagi o'quv dasturlarini yaratdi va 1950 yilga kelib psixologiya bo'yicha falsafa doktori (PhD) darajasidagi barcha darajalarning yarmidan ko'pi klinik psixologiya sohasida berildi.

Fokusdagi o'zgarishlar: Klinik psixologiyadagi dastlabki e'tibor asosan fan va tadqiqotlarga qaratilgan bo'lsa-da, magistratura dasturlari psixoterapiyaga qo'shimcha urg'u berishni [boshladi](#). Klinik psixologiya PhD dasturlarida bu yondashuv bugungi kunda olim-amaliyotchi yoki Boulder modeli deb ataladi. Keyinchalik, tadqiqotdan ko'ra professional amaliyotga urg'u beradigan psixologiya doktori (PsyD) daraja varianti paydo bo'ldi. Klinik psixologiya bo'yicha ushbu amaliyotga yo'naltirilgan doktorlik darajasi amaliyotchi-olim yoki Vail modeli sifatida tanilgan. Ushbu soha juda katta o'sishda davom etdi va bugungi kunda klinik psixologlarga bo'lgan talab kuchli bo'lib qolmoqda. Bir tadqiqot shuni ko'rsatdiki, so'nggi yigirma yil ichida klinik psixologiya dasturlarida ayollar va ozchiliklar ulushi o'sdi. Bugungi kunda klinik psixologiya stajyorlarining uchdan ikki qismi ayollar va to'rtidan bir qismi etnik ozchiliklardir.

Klinik psixologiyada davolash usullari:

Psixoterapevt sifatida ishlaydigan klinik psixologlar ko'pincha mijozlar bilan ishlashda turli xil davolash usullaridan foydalanadilar. Ba'zi klinisyenlar juda aniq davolash istiqboliga e'tibor qaratishsa-da, ko'pchilik eklektik yondashuv deb ataladigan narsadan foydalanadi. Bu har bir mijoz uchun eng yaxshi davolash rejasini ishlab chiqish uchun turli nazariy usullardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Xulosa

Klinik psixologiyadagi asosiy nazariy istiqbollardan ba'zilari quyidagilardan iborat: Psixodinamik yondashuv-Bu nuqtai nazar Zigmund Freydning ishidan o'sdi; u ongsiz ong bizning xatti-harakatlarimizda muhim rol o'ynashiga ishongan. [Psixoanalitik terapiyadan](#) foydalanadigan psixologlar mijozning ongsiz motivlarini tekshirish uchun erkin assotsiatsiya kabi usullardan foydalanishlari mumkin. Zamonaviy psixodinamik terapiya odamlarga tushunchaga ega bo'lish, muammolarni hal qilish va munosabatlarni yaxshilash uchun nutq terapiyasidan foydalanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, davolanishga bunday yondashuv boshqa terapiya yondashuvlari kabi samarali bo'lishi mumkin. Kognitiv xulq-atvor yondashuvlari-Klinik psixologiyaga bunday yondashuv xulq-atvor va kognitiv fikrlash maktablaridan kelib chiqqan. Ushbu nuqtai nazardan foydalanadigan klinik psixologlar mijozning his-tuyg'ulari, xatti-harakatlari va fikrlari qanday o'zaro ta'sir qilishini ko'rib chiqadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Kendra Cherry, “How Clinical Psychology Is Used to Treat Mental Illness,” VerywellMind(VerywellMind,July 6, 2020), <https://www.verywellmind.com/what-is-clinical-psychology-2795000>.
- 2.“Psychiatrist vs. Psychologist,” Psychology Today (Sussex Publishers), accessed November 3, 2021, <https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-truisms-wellness/201601/psychiatrist-vs-psychologist>.
- 3.Marie Miguel, “Therapist vs Psychologist: Which One to Choose,” BetterHelp(BetterHelp,May18,2017), <https://www.betterhelp.com/advice/therapy/therapist-vs-psychologist-whi...>